

Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**

Yazı: **39**

Finike Abecesi

Doç. Dr. Haluk Berkmen

Günümüzden yaklaşık 3,000 yıl önce Hititler tarih sahnesinden silindiler. Hitit krallığının yeri boş kalmadı elbet. Küçük krallıklar olarak varlıklarını sürdürdüler. Orta Anadolu bölgesi önemini kaybedince Akdeniz ve Ege kıyılarındaki şehir devletleri, deniz ticareti sayesinde, bölgesel güç olarak tarih sahnesinde önemli roller oynamaya başladılar. Deniz ticareti geliştikçe alıcı ile satıcı arasında nakliyeciler sınıfı da gelişti. Satıcı tarafından aracıya teslim edilen malların değerini ve adedini alıcının da anlayacağı şekilde kaydetmek gereği belirdi. Bu durumda iki tarafın da anlayabileceği basit bir abeceye gerek vardı. Doğu Akdeniz bölgesindeki Ugarit şehrinde basite indirgenmiş bir çivi yazısı geliştirilmişti (Bkz. 5 sayılı **Çivi Yazısından Harf Yazısına** başlıklı yazı).

Basit de olsa **Ugarit** abecesi bir çivi yazısı idi ve kil tabletler üzerine kayıt etmek gereği vardı. Deniz ticaretinde kil tabletlerin ağırlığı gereksiz ve istenmeyen bir yük oluşturduğundan, ağır olan kil tabletlerin yerini kâğıt veya deri almaya başladı. Bu uygulama yaygınlaşınca çivi yazısı önemini kaybetti. Çivi yazısı terk edilince yerine hem Anadolu'da hem de Doğu Akdeniz bölgesinde tanınan Asya kökenli harf (damga) yazısı kullanılmaya başlandı. Bu yazıya örnek bir belge alttaki resimde görülüyor (1).

 OZ	 Z ZAYIN	 OĞ	 W WAW	 KE	 G GIMEL	 PE	 P PEH	 UL	 L LAMEDH
 BU	 B BETH	 OK	 K KAPH	 TENGRI	 T TETH	 R	 R RESH	 SA	 S SADHE

ÖN-TÜRK DAMGALARI İLE BAZI FİNİKE HARFLERİ

M.Ö. 1,000 yıllarında geliştirilen Finike abecesinde 22 harf bulunuyordu. Bu harfler ile Orhun yazıtlarındaki harflerin arasında bariz birtakım benzerliklerin tesadüf olmadığı görüşündeyim. Üstteki tablonun her karesinde solda Ön-Türk damgalarından türemiş olan Orhun abecesine ait harfleri ve aynı karenin sağında Finike harfleri görülüyor. Bu işaretlerdeki benzerliklere biraz daha yakından bakalım.

Üst sıradaki ikinci kutuda görülen **OĞ** harfi Orhun abecesinde bulunuyor. Finike **WAW** harfi ile **OĞ** damgası hem ses hem de şekil olarak benzeşiyor. **Oğ** damgası iki kolunu göğe doğru kaldırmış bir insanı andırıyor ve /yükselmek/ kavramını içeriyor. Hemen yanındaki **KE** damgası K => G dönüşümü ile **Gimel** adını almıştır. **PE** ile **PEH** arasındaki benzerlik açıklama gerektirmeyecek kadar barizdir. Üst sıranın en sağındaki **LAMEDH** harfinin **UL** damgası ile benzerliği ortadadır.

İkinci sırada görülen işaretler hakkında daha önceki birçok yazımda açıklamalarda bulundum. **BU** damgası ile **BETH** harfi için 29 sayılı **B Harfinin Gelişimi** başlıklı yazıma bakınız. **OK** damgası ile **KAPH** harfinden 27 sayılı **Khan-Khut-Khanum** başlıklı yazımda söz ettim. Eski Finike yazısında **Tengri** damgasının **Teth** harfi olarak seslendirildiğini görüyoruz. Kadim Mısır tanrılarında yazıyı öğretmiş olan ve ölmüş firavunların kabini tartıp kayıt eden tanrının adı **Toth** idi. **Tengri – Teth – Toth - Teo** benzerlikleri kadim bir ilişkiye işaret ediyor. Yunanca Tanrı'ya **Teo** dendiğini hatırlatmak isterim. Tanrıbilim'e de Teoloji denir. Kadim Yunan kültüründe **Theta** harfi Tengri damgasından türemiş olup dikey çizgi eksikliği ile aynı damgadır. **Tau** harfi ile Orhon T₁ arasındaki benzerlik tesadüf olabilir mi?

 TENGRI damgası	 ORHON T ₁	 Finike TETH
 Eski Yunan THETA	 THETA, IAU	 Finike T harfi
 GİRİT Lineer-A	 Etrüsk TH	 LATİN T harfi

(1) **The Story of Writing**, Andrew Robinson, Thames & Hudson, 1995, Sayfa 164, Londra.